

OPERAPLUS.CZ

1. Nová energizující taneční mozaika v Ostravě

27.10.2024 operaplus.cz - Lucie Kocourková

Odkaz na originál

Klíčová slova: NDM (11); divadla; Divadlo; Jiřího; moravskoslezského; Myrona; Národního

S podtitulem "Pět tváří tance" uvádí svůj nový program ČISTÁ RADOSTance baletní soubor **Národního divadla moravskoslezského**.

Velmi různorodý, pohybující se od neoklasiky k moderně, zahrnuje hudbu a choreografii tvůrců zahraničních i tuzemských a časovým rozpětím pokrývá průřez třiceti let a několika generací. Zdá se obtížné definovat dramaturgický klíč, podle kterého vznikl, ale nelze popřít, že pestrá mozaika je působivá. A radost z tance divákům, a zřejmě i interpretům, přináší.

Choreografie amerického tvůrce Justina Pecka Heatscape (2015) vytvořená na Koncert pro klavír a orchestr č. 1 . Bohuslava Martinů je na repertoáru **NDM** už od minulých premiéry na jaře. Jde o náročné neoklasické dílo, které svou strukturou sleduje partituru do každého detailu a vyžaduje nutnost naprosto přesně zažít choreografii i slyšet hudbu, ani sekundové zaváhání nesmí v takovém kuse nastat. Z velkoformátové mandaly podle malby Sheperda Faireyho na horizontu jako by samo od sebe sálalo horko, jako ze sugestivního popisu prašných silnic a polí v Hroznech hněvu. A tanečníci pod imaginární září tohoto naddimenzovaného slunce vkládají veškerou energii do co nejpřesnějšího provedení. Oba páry i trio, ať už to byly allegrové pasáže nebo zklidnění ve druhém duetu, který dopřává oddych nejen tanečníkům, ale i divákům, se s choreografií sžily. Tvárností a změnami autor téměř plýtvá. Není možno, aby si ji divák po jednou či dvou zhlédnutí zapamatoval, zůstává především její charakter. Plyne bez zastavení, ale plynulost ve skutečnosti není jejím znakem, spíš jako by byla sledem tisíce synkop, kombinuje především krátké, rychlé, úsečné pohyby, protože sleduje v hudbě každou notu a akcent. Není zde tedy místo pro sošné pózy a výdrže, hlavní kvalitou je naopak postřeh, pohyb musí být naprosto automatizován a zažit. Partnerská souhra je také absolutní nezbytností, stejně tak jako sborová synchronizace.

Prostřední duet na pomalou větu se rozvíjí v taneční dialog muže a ženy, kdy technika víc ustupuje prožitku, scéna je i světlem zintimněna a může například evokovat noční procházku a rozhovor, který spolu pár vede, s výkyvy nálad, výzvami, vzájemnými reakcemi. Jakkoliv je nejobdivuhodnější technický výkon v allegrových pasážích, prostřední nabízí víc než dokonalost provedení, nabízí poezii. V třetí části vyniká mimo jiné i choreografie skupiny dívek, které se v mnohostranné prostorově souměrné formaci proměňují ve vrcholy pomyslné mandaly (osm dívek jako osm cípů malby vypínající se nad jevištěm), jež se tak před očima diváků přetváří a mění tvar, jako když dítě točí v ruce krasohledem. Celá choreografie je oslavou tance a radosti z něj, tedy hned na úvod jako by potvrzovala název, který tento nový večer nese. Nakažlivá energie prvního dílku programu se bezprostředně přenáší na publikum, jež přijímá celý různorodý večer s velkou otevřeností.

Duet Pták Ohnivák respektive Firebird pas de deux (2010) v choreografii Marca Goeckeho , taneční inspiraci na hudbu Igora Stravinského, nastudovaly dva páry (a chystá se i varianta třetí): divák tak má možnost poznat jednu choreografii ve zcela odlišném podání a energii, téměř, jako kdyby sledoval dva odlišné kusy. Nejprve v tomto výjevu vystupuje pár ženy a muže (Shino Sakurada a Rei Masatomi). V úsečné choreografii pulzující napětím se objevuje hned zkraje jemný třes neklidných rukou a droboučké bourré, evokující ptačí chůzi a zároveň pohyb perutí, ne však vznosný rozmáchnutí a svobodným letem, ale rozčilený, vzrušený, jako když se díváme na dravce v zajetí. Choreografie působí spíše jako společný tanec dvou Ohniváků než nadpřirozené bytosti a člověka, a tento podivně nadlidský dojem z hranice snu a noční můry, odcizeného a neznámého, se prolíná v obou variantách. První verze evokuje proces nespělého poznávání a sblížení, v té druhé, kterou interpretuje dvojice tanečnicků (Gene Goodman a Giuseppe Iodice), vyniká maskulinní energie, a zejména italský tanečník zde zaujme velkou plasticitou svého fyzického projevu. Jelikož duet není zasazen do kontextu celku (český překlad je možná trochu matoucí – skutečně nejde o žádný úryvek, ale samostatnou choreografii), lze ho vnímat jako abstraktní studii výrazových prostředků lidské, a především ne-lidské podstaty, jako rozhovor těchto dvou světů. Zvláštní akcenty choreografie svým způsobem obě postavy modulují mimo humanoidní říši. Když tančí muži, mají odhalené trupy a ostře zaměřené světlo rýsuje detaily jejich těl, tanec připomíná výzvu až souboj; zatímco žena je uzavřena v červeném korzetu a její výstup s tanečníkem více naznačuje dialog. Obě postavy, bez ohledu na to, že mají impersonovat dva charaktery, nesou choreograficky velmi podobný slovník, tytéž znaky čitelné v gestech, mimezi živočišné sféry, která je ovšem skvěle vyabstrahovaná, aby v ní nežůstalo ani nic naivního, jako je pouhá nápodoba zvířecích pohybů, ani romantického, jako by bylo ikonické rozmáchnutí paží labutě. Jsou spíš úsporní a naplnění strohou energií jako lužickosrbští havrani z hororu, jejich lomené pohyby a úsečná gesta evokují neustále zvířecí pohyby, instinktivní krytí imaginárními křídly, klovnutí nebo různorodé projevy plachosti divokých tvorů. Asistent choreografa Rosario Guerra sám v rozhovoru pro inscenaci tuto interpretaci podporuje, když říká, že vidí v duetu "dvě postavy, dva ptáky, kteří tančí jeden pro druhého." A stejně tak i choreografie vyznívá, jako rozhovor dvou bytostí téže podstaty. Snažit se v nich vidět odrazy pohádkových postav Ohniváka a careviče je anachronismus, navíc zbytečný. V choreografii tvůrce, jehož celá tvorba je tak trochu zahalena ve stínu a děsu, odkrývající temné krajiny duše, vyvěrá přízračnost. Postavy si neztotožňujeme s pohádkovými hrdiny, ale přesto jsou zjevně mimo tento svět. Těla jsou napjatá, všechny smysly v pozoru jako u skutečných zástupců zvířecí říše, pohyby napůl animální. U obou. Touha po vzájemném sblížení? Asi záleží na konkrétním nastudování. Nemyslím, že choreografie poskytuje vodítko čitelného vztahu a jeho vývoje, je ale fascinující a jistě přináší tvarosloví, na které nejsme, alespoň na jevišti, zvyklí.

Choreografii na motivy symfonické básně Bedřicha Smetany Šárka vytvořila ve světové premiéře na tělo ostravským tanečníkům

mladá francouzská tvůrkyně Leo Bessoudo Greck . Navzdory poněkud bojovně vyznívající anotaci je dílo samo abstraktním a nevtrávným uchopením hudby jednoho z našich ikonických skladatelů a nabízí skutečně čistou kombinaci hudby a taneční složky vycházející z moderních technik, jen se střízlivým nádechem žensko-mužského antagonismu. V choreografii je sice vyjádřena polarita skupiny mužů a žen a je zde přítomen ústřední pár, jehož počínání může chvílemi působit jako soupeření o moc, nevzniká však žádný vyhrcovaný konflikt, natož aby snad dílo ilustrovalo pověst, která byla kdysi předlohou hudebního materiálu (a že se takové, pohříchu nešťastné, pokusy o dramatický realismus v naší tuzemské choreografické praxi dosud realizují). Fyzické a zemité sólo dalšího mužského tanečníka pak vstupuje do hry jako druhé vyjádření nespoutané energie. Sama choreografka sice hovoří v textu o emancipaci a boji za svobodu, z pohybového materiálu samotného ale vyvstává spíše motiv setkávání a koexistence dvou tanečně ztvárněných "světů", které sdílejí velmi podobnou energii. V té síla odporu je, pohyby jsou rozmáchlé, náhlé, časté jsou kontrakce, vnitřní napětí.

Ženy jsou oděny v lehkých červených řízách, muži v černém, scénu postupně rozčlení jen lehké pásy tkaniny zavěšené na tazích, v nichž můžeme v náznaku vidět možná kmemy stromů nebo jen abstraktní architektonické prvky (záleží i na tom, zda jsou spuštěny až k zemi nebo jen člení prostor nad jevištěm), ale jen v náznaku, což je nesmírně osvěžující. Choreografka jich využívá například k znázornění pohybových izolací, v paměti jistě utkví pohled na propnuté nártý dívek v protisvětle, zatímco scénografie jejich těla půlí jako paraván. V choreografii upoutá nespoutanost a vášnivě zaujetí pro samotný pohyb a volné rozmáchlé gesto moderního tvarosloví, které si rozhodně nehraje s detailem, ale široce uchvacuje prostor. Autorka pracuje s energií směřující z centra, s energií, která si bere a zaplavuje kraj. Oplývají jí stejně obě skupiny, ženská i mužská, i sólový pár, který tvoří zástupce obou skupin. Šárka současnosti není o zneprátení, sporu a souboji, ani o pochybných intrikách a zradě, ale o společném zaujetí a napětí sil, překonává antagonistické pnutí jednotným proudem. Je svěží a neotřelá, naslouchá hudbě, ale nesnaží se vykreslit její obsah doslovně. Snad proto, že autorka je svobodnější v jejím vnímání, než mohou být tuzemští tvůrci, kteří mohou pocítovat závazek i k předloze literární, ačkoliv je to zbytečné. Z dramaturgického hlediska je prozíravým krokem, když se může dílem, které je vnímané v intencích jakéhosi národního pokladu, zabývat někdo, kdo jeho velkou historií není zatížený a kdo pouze naslouchá hudbě a jejímu charakteru. Pak vznikne opravdu svěží a současný kus.

Wings of Wax Jiřího Kyliána (1997) jsou naproti tomu již klasikou. Je vůbec možné o jeho práci konstatovat něco, co už nebylo řečeno stokrát? Soubor **NDM** vyrostl a choreografii interpretuje s jistotou a samozřejmostí. Je krystalicky čistá pohybovým materiálem i vizualitou, s interprety v těsných trikotech a pod drobnohledem pohybujícího se světla, které obíhá jeviště tak, jak Slunce obkružuje Zemi, a nad vším symbolicky ční strom zavěšený vzhůru nohama, absolutní i absurdní výšina a tarotový viselec v jednom. Wings of Wax se řadí do tzv. černobílého období Kyliánovy tvorby, v němž hraje první místo čistota linií a jednoduchý, ač výrazný světelný design. Objevují se různé epigony kyliánovského stylu, ale nikdo nedokáže pojmout tolik principů a detailů v jediném okamžiku a nadto ve vši přirozenosti, samozřejmosti, plynulosti jevištního dění. Choreografie Jiřího Kyliána v tomto období akcentují čistou linii a průzračnou krásu, jeho tanečníci jsou choreografovanými živoucími sovkami. Společně směřující linie, které se jako náhodou protnou, jemně zalomené končetiny, všudypřítomná proporcionálna klasické geometrie. Tím hlavním z nenapodobitelných znaků je ale choreografova fantazie, která staví těla především tančících párů do vzájemně dokonalé, byť na pohled nezáměrné souměrnosti i opozit v jednom okamžiku, aniž by se v pohybu kdy zastavila, hýří množstvím překvapivých detailů, drobných gest a nuancí, které mohou pozorovateli třeba i uniknout, ale vytvářejí právě to, co nelze mechanicky napodobit. Všechny ty detaily jsou také přesně navázány na hudbu a reagují na její podněty (kombinace baroka a soudobé hudby byla jistě ve své době velkým experimentem), v interpretaci je nutností lehkost a samozřejmost, nikdo neukazuje postupně vystavěné pózy a nevystavuje na odiv svou dokonalost, ani na vteřinu, protože na to ostatně nemá čas. Nikdy nechybí moment překvapení a vytržení z pečlivě budovaného řádu, a to je prvek už vůbec nereplikovatelný. Jiný tvůrce může využít principu osově souměrnosti a vytvořit geometricky působivé formace "a la Kylián", ale budou postrádat esprit, protože cítění mistrovského choreografa vždy dodá akcenty a pohyby zdánlivě navíc, jež statickému plátnu vdechnou živost, tu nepředvídatelnost, která je nesmírně důležitá, jako sůl a koření v pokrmu. Dokonce i když divák choreografii již zná, těší se znovu na momenty překvapení, jako kdyby je viděl poprvé. Toto dílo hovoří o křehkosti, o touze po svobodě. Té mohou tanečníci dosáhnout, když ovládnou formu a mohou si dovolit naplňovat ji sebou samým, to je jejich odvěký cíl i úkol. V Ostravě se tomu čím dál více blíží. (Jen kdybychom řekli, že už "tam jsou", zbytečně bychom jim kazili motivaci.)

A krátký výstup Sofa (1995) z dílny izraelského choreografa Itzika Galilího byl tečkou za programem, velmi pragmaticky zařazenou, útočící tak trochu na tendenci diváka propadat snadno přístupnému humoru. Sázka na jistotu, pregnantně řečeno. Proč ne? Po těžších kusech, jakými byly Goeckeho duety nebo Kylián, to jistě své oprávnění má. Skeč s pohovkou, která má zaoblenou zadní hranu, takže se na ní může zhoupnutím v minutě objevit jiný aktér a zamotat nastalou milostnou situaci, je vděčný. Nepostrádá vážný podtón, protože se tu setkávají muži a ženy v situacích až provokativních, dnes už by ale tyto hry měly překvapit maximálně někoho, kdo poslední desetiletí spí pod kamenem. Všichni interpreti si tento milostný n-úhelník na neobvyklém kanapátku užívají a popravdě je to asi poprvé, kdy mohou v tomto večeru uplatnit i ryzí herectví a nemyslet už na formu (ostatní choreografie jinak vesměs požadují především skvělou techniku a vnitřní prožitky, nikoliv mimickou expresi), ale přesto – je to koncertní číslo vytržené z kontextu celé existující choreografie.

Pochází z díla Through Nana's Eyes , které bylo před mnoha lety uvedeno u nás v triptychu Rodinné album (v baletu Národního divadla). Pokud si pamatují, tak právě tohle sofa číslo na hudbu Toma Waitse bylo tehdy méně "hozené" do karikatury, určitě v něm nefiguroval tak prvoplánově růžový outfit ani tak zdůrazněně zženštilý projev druhého z mužů (upřímně to začínám považovat za stereotyp, který by se nemusel líbit ani lidem z komunity, protože stereotypní zobrazování je právě to, co vyčleňování podporuje a proti čemu se protestuje), což ponechalo trošku větší prostor divákové fantazii. Současná podoba se mi zdá poněkud podbízává a podceňující naši schopnost "poznat legraci", aniž bychom ji měli přímo před očima. Ale možná je spíš tím, že není možné inscenovat celou Nanu , protože jako celek dává mnohem hlubší smysl, a ačkoliv byla míněna jako komický contemporary balet, odkrývala větší škálu lidských vztahů a jejich úskalí, zalidňuje scénu dalšími figurkami a charaktery, takže není tak docela fér, aby se "smrskla" jen do scénky pro pobavení, i když sám choreograf toto praktikuje a úspěch čísla zaručený je stoprocentně. Klidně bych v kontextu tohoto programu obětovala americkou neoklasiku, která se z hlediska taneční formy nejméně vymyká celku, kdyby Through Nana's Eyes mělo šanci na znovuzrození v celé své šíři právě zde v Ostravě.

To je ale spíš už úděl diváka, který začal sledovat dávno a viděl příliš a propadá se do svých vlastních vzpomínek. Čistá RADOSTance

je opravdu radostí po stránce sledování kvalitních choreografií interpretovaných na vysoké úrovni. Ostrava roste.

Heatscape Choreografie: Justin Peck

Hudba: Bohuslav Martinů

Asistent choreografa: Eric Trope

Nastudování choreografie: Ellen Grocki, Eric Trope

Scéna: Shepard Fairey

Kostýmy: Reid Barthelme & Harriet Jung

Světelný design: Brandon Stirling Baker

Realizace světelného designu: Daniel Tesař

Baletní a taneční repetitor: Gianvito Attimonelli, Rodion Zelenkov

Premiéru tančí: První část allegro moderato – duet: Rita Pires a Francesco Fasano; druhá část andante – duet: Gvendolin Nagy a

Barnaby Packham; třetí část – trio: Maria Carla Ognisanto, Edgar Navarro a Sachiya Takata. Dále tančí: Eleonora Ancona, Aurora

Donadios, Ida Frau, Andrea Diaz, Laura Mareno Gasulla, Diede Schuur, Hugo Fraresso, Simone Giroletti, Martk Griffiths, Patryk

Zamojski

Duet z Ptáka Ohniváka Choreografie: Marco Goecke

Hudba: Igor Stravinskij

Nastudování choreografie: Nicole Kohlmann, Rosario Guerra

Kostýmy: Marco Goecke

Světelný design: Udo Haberland

Realizace světelného designu: Nicole Kohlmann, Ondřej Šesták

Premiérové páry: Shino Sakuraho a Rei Masatomi, Gene Goodman a Guiseppe Iodice

Šárka Choreografie: Lea Bessoudo Greck

Hudba: Bedřich Smetana

Asistent choreografky: Nadav Gal

Scéna: Pavel Knolle, Lea Bessoudo Greck

Kostýmy: Pavel Knolle

Světelný design: Ondřej Šesták

Premiérové obsazení: Duet Yu Matsumoto, Rei Masatomi, sólo Giuseppe Iodice, dále tančí: Andrea Díaz, Aurora Donadióz, Viola Izo,

Madalena Judas, Hannah Lukey, Gvendolin nagy, Maria Carla Ognisanto, Natalia Ribalta, Diede Schuur, Elen Šnoblová, Leonardo

Baghin, Hugo Fraresso, Simone Giroletti, Mark Griffiths, James McDonell, Edgar Navarro, Solieh Samudio, Nikolas Sotiriou, Patryk

Zamojski

Křídla z vosku Choreografie: Jiří Kylián

Hudba: Heinrich von Biber, John Cage, Philip Glass, Johann Sebastian Bach

Asistent choreografa: Stefan Žeromski

Nastudování choreografie: Nataša Novotná, Stefan Žeromski

Scéna: Michael Simon

Kostýmy: Joke Visser

Světelný design: Michael Simon

Technická supervize: Joost Biegelaar

Premiérové obsazení: Aurora Donadios, laura Moreno Gasulla, Yu Matsumoto, Shino Sakurado, Francesco fasano, Rei Masatomi,

Barnaby Packham, Sachiya Takana

Sofa Choreografie: Itzik Galili

Hudba: Tom Waits

Scéna: Janco Van Barneveld

Kostýmy, světelný design: Itzik Galili

Premiérové obsazení: Natalia Adamska, Mark Groffiths, Francesco Fasano

Premiéra 17. 10. 2024, **Divadlo Jiřího Myrona**

Balet **NDM** – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** Firebird pas de deux (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** Firebird pas de deux (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** Firebird pas de deux (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

URL | <https://operaplus.cz/nova-energizujici-tanecni-mozaika-v-ostrave/>

Nová energizující taneční mozaika v Ostravě

[Lucie Kocourková](#), 27.10.2024 11:39

S podtitulem „Pět tváří tance“ uvádí svůj nový program ČISTÁ RADOSTance baletní soubor Národního divadla moravskoslezského. Velmi různorodý, pohybující se od neoklasiky k moderně, zahrnuje hudbu a choreografii tvůrců zahraničních i tuzemských a časovým rozpětím pokrývá průřez třiceti let a několika generací. Zdá se obtížné definovat dramaturgický klíč, podle kterého vznikl, ale nelze popřít, že pestrá mozaika je působivá. A radost z tance divákům, a zřejmě i interpretům, přináší.

Témata: [Balet Národního divadla moravskoslezského Itzik Galili Jiří Kylián Justin Peck Marco Goecke](#)

Balet NDM – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Choreografie amerického tvůrce **Justina Pecka** *Heatscape* (2015) vytvořená na *Koncert pro klavír a orchestr č. 1*. Bohuslava Martinů je na repertoáru NDM už od minulé premiéry na jaře. Jde o náročné neoklasické dílo, které svou strukturou sleduje partituru do každého detailu a vyžaduje nutnost naprosto přesně zažít choreografii i slyšet hudbu, ani sekundové zaváhání nesmí v takovém kuse nastat. Z velkoformátové mandaly podle malby Sheparda Faireyho na horizontu jako by samo od sebe sálalo horko, jako ze sugestivního popisu prašných silnic a polí v Hroznech hněvu. A tanečníci pod imaginární září tohoto naddimenzovaného slunce vkládají veškerou energii do co nejpřesnějšího provedení. Oba páry i trio, ať už to byly allegrové pasáže nebo zklidnění ve druhém duetu, který dopřává oddech nejen tanečnickům, ale i divákům, se s choreografií szily. Tvárností a změnami autor téměř plýtvá. Není možno, aby si ji divák po jednou či dvou zhlédnutí zapamatoval, zůstává především její charakter. Plyne bez zastavení, ale plynulost ve skutečnosti není jejím znakem, spíš jako by byla sledem tisíce synkop, kombinuje především krátké, rychlé, úsečné pohyby, protože sleduje v hudbě každou notu a akcent. Není zde tedy místo pro sošné pózy a výdrže, hlavní kvalitou je naopak postřeh,

pohyb musí být naprosto automatizován a zažit. Partnerská souhra je také absolutní nezbytností, stejně tak jako sborová synchronizace.

0+

Balet NDM – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Prostřední duet na pomalou větu se rozvíjí v taneční dialog muže a ženy, kdy technika víc ustupuje prožitku, scéna je i světlem zintimněna a může například evokovat noční procházku a rozhovor, který spolu pár vede, s výkyvy nálad, výzvami, vzájemnými reakcemi. Jakkoliv je nejobdivuhodnější technický výkon v allegrových pasážích, prostřední nabízí víc než dokonalost provedení, nabízí poezii. V třetí části vyniká mimo jiné i choreografie skupiny dívek, které se v mnohostranné prostorově souměrné formaci proměňují ve vrcholy pomyslné mandaly (osm dívek jako osm cípů malby vypínající se nad jevištěm), jež se tak před očima diváků přetváří a mění tvar, jako když dítě točí v ruce krasohledem. Celá choreografie je oslavou tance a radosti z něj, tedy hned na úvod jako by potvrzovala název, který tento nový večer nese. Nakažlivá energie prvního dílku programu se bezprostředně přenáší na publikum, jež přijímá celý různorodý večer s velkou otevřeností.

Balet NDM – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Heatscape (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Duet *Pták Ohnivák* respektive *Firebird pas de deux* (2010) v choreografii **Marca Goeckeho**, taneční inspiraci na hudbu Igora Stravinského, nastudovaly dva páry (a chystá se i varianta třetí): divák tak má možnost poznat jednu choreografii ve zcela odlišném podání a energii, téměř, jako kdyby sledoval dva odlišné kusy. Nejprve v tomto výjevu vystupuje pár ženy a muže (Shino Sakurada a Rei Masatomi). V úsečně choreografii pulzující napětím se objevuje hned zkraje jemný třes neklidných rukou a droboučké bourré, evokující ptačí chůzi a zároveň pohyb perutí, ne však vznosný rozmáchlostí a svobodným letem, ale rozčilený, vzrušený, jako když se díváme na dravce v zajetí. Choreografie působí spíše jako společný tanec dvou Ohniváků než nadpřirozené bytosti a člověka, a tento podivně nadlidský dojem z hranice snu a noční můry, odcizeného a neznámého, se prolíná v obou variantách. První verze evokuje proces nasmělého poznávání a sblížování, v té druhé, kterou interpretuje dvojice tanečníků (Gene Goodman a Giuseppe Iodice), vyniká maskulinní energie, a zejména italský tanečník zde zaujme velkou plasticitou svého fyzického projevu. Jelikož duet není zasazen do kontextu celku (český překlad je možná trochu matoucí – skutečně nejde o žádný úryvek, ale samostojnou choreografii), lze ho vnímat jako abstraktní studii výrazových prostředků lidské, a především ne-lidské podstaty, jako rozhovor těchto dvou světů.

Balet NDM Firebird pas de deux (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Zvláštní akcenty choreografie svým způsobem obě postavy modulují mimo humanoidní říši. Když tančí muži, mají odhalené trupy a ostře zaměřené světlo rýsuje detaily jejich těl, tanec připomíná výzvu až souboj; zatímco žena je uzavřena v červeném korzetu a její výstup s tanečníkem více naznačuje dialog. Obě postavy, bez ohledu na to, že mají impersonovat dva charaktery, nesou choreograficky velmi podobný slovník, tytéž znaky čitelné v gestech, mimezi živočišné sféry, která je ovšem skvěle vyabstrahovaná, aby v ní nezůstalo ani nic naivního, jako je pouhá nápodoba zvířecích pohybů, ani romantického, jako by bylo ikonické rozmáchnutí paží labutě. Jsou spíš úsporní a naplnění strohou energií jako lužickosrbští havrani z hororu, jejich lomené pohyby a úsečná gesta evokují neustále zvířecí pohyby, instinktivní krytí imaginárními křídly, klovnutí nebo různorodé projevy plachosti divokých tvorů. Asistent choreografa Rosario Guerra sám v rozhovoru pro inscenaci tuto interpretaci podporuje, když říká, že vidí v duetu „dvě postavy, dva ptáky, kteří tančí jeden pro druhého.“ A stejně tak i choreografie vyznívá, jako rozhovor dvou bytostí téže podstaty. Snažit se v nich vidět odrazy pohádkových postav Ohniváka a careviče je anachronismus, navíc zbytečný. V choreografii tvůrce, jehož celá tvorba je tak trochu zahalena ve stínu a děsu, odkrývající temné krajiny duše, vyvěrá přízračnost. Postavy si neztotožňujeme s pohádkovými hrdiny, ale přesto jsou zjevně mimo tento svět. Těla jsou napjatá, všechny smysly v pozoru jako u skutečných zástupců zvířecí říše, pohyby napůl animální. U obou. Touha po vzájemném sblížení? Asi záleží na konkrétním nastudování. Nemyslím, že choreografie poskytuje vodítko čitelného vztahu a jeho vývoje, je ale fascinující a jistě přináší tvarosloví, na které nejsme, alespoň naživo na jevišti, zvyklí.

Balet NDM Firebird pas de deux (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Choreografii na motivy symfonické básně Bedřicha Smetany *Šárka* vytvořila ve světové premiéře na tělo ostravským tanečníkům mladá francouzská tvůrkyně **Leo Bessoudo Greck**. Navzdory poněkud bojovně vyznívajícím anotaci je dílo samo abstraktním a nevtíravým uchopením hudby jednoho z našich ikonických skladatelů a nabízí skutečně čistou kombinaci hudby a taneční složky vycházející z moderních technik, jen se střízlivým nádechem žensko-mužského antagonismu. V choreografii je sice vyjádřena polarita skupiny mužů a žen a je zde přítomen ústřední pár, jehož počínání může chvílemi působit jako soupeření o moc, nevzniká však žádný vyhrocený konflikt, natož aby snad dílo ilustrovalo pověst, která byla kdysi předlohou hudebního materiálu (a že se takové, pohříchu nešťastné, pokusy o dramatický realismus v naší tuzemské choreografické praxi dosud realizují). Fyzické a zemité sólo dalšího mužského tanečníka pak vstupuje do hry jako druhé vyjádření nespoutané energie. Sama choreografka sice hovoří v textu o emancipaci a boji za svobodu, z pohybového materiálu samotného ale vyvstává spíše motiv setkávání a koexistence dvou tanečně ztvárněných „světů“, které sdílejí velmi podobnou energii. V té síle odporu je, pohyby jsou rozmáchlé, náhlé, časté jsou kontrakce, vnitřní napětí.

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Ženy jsou oděny v lehkých červených řízách, muži v černém, scénu postupně rozčlení jen lehké pásy tkaniny zavěšené na tazích, v nichž můžeme v náznaku vidět možná kmeny stromů nebo jen abstraktní architektonické prvky (záleží i na tom, zda jsou spuštěny až k zemi nebo jen člení prostor nad jevištěm), ale jen v náznaku, což je nesmírně osvěžující. Choreografka jich využívá například k znázornění pohybových izolací, v paměti jistě utkví pohled na propnuté nártky dívek v protisvětle, zatímco scénografie jejich těla pŕlívá jako paraván. V choreografii upoutá nespoutanost a vášnivé zaujetí pro samotný pohyb a volné rozmáchlé gesto moderního tvarosloví, které si rozhodně nehraje s detailem, ale široce uchvacuje prostor. Autorka pracuje s energií směřující z centra, s energií, která si bere a zaplavuje kraj. Oplývají jí stejně obě skupiny, ženská i mužská, i sólový pár, který tvoří zástupce obou skupin. *Šárka* současnosti není o znepřátelení, sporu a souboji, ani o pochybných intrikách a zradě, ale o společném zaujetí a napření sil, překonává antagonistické pnutí jednotným proudem. Je svěží a neotřelá, naslouchá hudbě, ale nesnaží se vykreslit její obsah doslovně. Snad proto, že autorka je svobodnější v jejím vnímání, než mohou být tuzemští tvůrci, kteří mohou pociťovat závazek i k předloze literární, ačkoliv je to zbytečné. Z dramaturgického hlediska je prozíravým krokem, když se může dílem, které je vnímané v intencích jakéhosi národního pokladu, zabývat někdo, kdo jeho velkou historií není zatížený a kdo pouze naslouchá hudbě a jejímu charakteru. Pak vznikne opravdu svěží a současný kus.

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Wings of Wax Jiřího Kyliána (1997) jsou naproti tomu již klasikou. Je vůbec možné o jeho práci konstatovat něco, co už nebylo řečeno stokrát? Soubor NDM vyrostl a choreografii interpretuje s jistotou a samozřejmostí. Je krystalicky čistá pohybovým materiálem i vizualitou, s interprety v těsných trikotech a pod drobnohledem pohybujiícího se světla, které obíhá jeviště tak, jak Slunce obkružuje Zemi, a nad vším symbolicky ční strom zavěšený vzhůru nohama, absolutní i absurdní výšina a tarotový viselec v jednom. *Wings of Wax* se řadí do tzv. černobílého období Kyliánovy tvorby, v němž hraje první místo čistota linií a jednoduchý, ač výrazný světelný design. Objevují se různé epigony kyliánovského stylu, ale nikdo nedokáže pojmout tolik principů a detailů v jediném okamžiku a nadto ve vši přirozenosti, samozřejmosti, plynulosti jevištního dění. Choreografie Jiřího Kyliána v tomto období akcentují čistou linii a průzračnou krásu, jeho tanečníci jsou choreografovanými živoucími sovkami. Společně směřující linie, které se jako náhodou protnou, jemně zalomené končetiny, všudypřítomná proporcionalita klasické geometrie. Tím hlavním z nenapodobitelných znaků je ale choreografova fantazie, která staví těla především tančících párů do vzájemně dokonalé, byť na pohled nezáměrné souměrnosti i opozit v jednom okamžiku, aniž by se v pohybu kdy zastavila, hýří množstvím překvapivých detailů, drobných gest a nuancí, které mohou pozorovateli třeba i uniknout, ale vytvářejí právě to, co nelze mechanicky napodobit. Všechny ty detaily jsou také přesně navázány na hudbu a reagují na její podněty (kombinace baroka a soudobé hudby byla jistě ve své době velkým experimentem), v interpretaci je nutností lehkost a samozřejmost, nikdo neukazuje postupně vystavěné pózy a nevystavuje na odiv svou dokonalost, ani na vteřinu, protože na to ostatně nemá čas. Nikdy nechybí moment překvapení a vytržení z pečlivě budovaného řádu, a to je prvek už vůbec nereplikovatelný. Jiný tvůrce může využít principu osové souměrnosti a vytvořit geometricky působivé formace „a la Kylián“, ale budou postrádat esprit, protože cítění mistrovského choreografa vždy dodá akcenty a pohyby zdánlivě navíc, jež statickému plátnu vdechnou živost, tu nepředvídatelnost, která je nesmírně důležitá, jako sůl a koření v pokrmu. Dokonce i když divák choreografii již zná, těší se znovu na momenty překvapení, jako kdyby je viděl poprvé. Toto dílo hovoří

o křehkosti, o touze po svobodě. Té mohou tanečníci dosáhnout, když ovládnou formu a mohou si dovolit naplňovat ji sebou samým, to je jejich odvěký cíl i úkol. V Ostravě se tomu čím dál více blíží. (Jen kdybychom řekli, že už „tam jsou“, zbytečně bychom jim kazili motivaci.)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

A krátký výstup *Sofa* (1995) z dílny izraelského choreografa **Itzika Galiliho** byl tečkou za programem, velmi pragmaticky zařazenou, útočící tak trochu na tendenci diváka propadat snadno přístupnému humoru. Sázka na jistotu, pregnantně řečeno. Proč ne? Po těžších kusech, jakými byly Goeckeho duety nebo Kylián, to jistě své oprávnění má. Skeč s pohovkou, která má zaoblenou zadní hranu, takže se na ní může zhoupnutím v minutě objevit jiný aktér a zamotat nastalou milostnou situaci, je vděčný. Nepostrádá vážný podtón, protože se tu setkávají muži a ženy v situacích až provokativních, dnes už by ale tyto hry měly překvapit maximálně někoho, kdo poslední desetiletí spí pod kamenem. Všichni interpreti si tento milostný n-úhelník na neobvyklém kanapátku užívají a popravdě je to asi poprvé, kdy mohou v tomto večeru uplatnit i ryzí herectví a nemyslet už na formu (ostatní choreografie jinak vesměs požadují především skvělou techniku a vnitřní prožitek, nikoliv mimickou expresi), ale přesto – je to koncertní číslo vytržené z kontextu celé existující choreografie.

Balet NDM – Sofa (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Sofa (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Sofa (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Sofa (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Pochází z díla *Through Nana's Eyes*, které bylo před mnoha lety uvedeno u nás v triptychu *Rodinné album* (v baletu Národního divadla). Pokud si pamatuji, tak právě tohle sofa číslo na hudbu Toma Waitse bylo tehdy méně „hozené“ do karikatury, určitě v něm nefiguroval tak prvoplánově růžový

outfit ani tak zdůrazněně zženštilý projev druhého z mužů (upřímně to začínám považovat za stereotyp, který by se nemusel líbit ani lidem z komunity, protože stereotypní zobrazování je právě to, co vyčleňování podporuje a proti čemu se protestuje), což ponechalo trošku větší prostor divákově fantazii. Současná podoba se mi zdá poněkud podbízivá a podceňující naši schopnost „poznat legraci“, aniž bychom ji měli přímo před očima. Ale možná je spíš tím, že není možné inscenovat celou *Nanu*, protože jako celek dává mnohem hlubší smysl, a ačkoliv byla míněna jako komický contemporary balet, odkrývala větší škálu lidských vztahů a jejich úskalí, zalidňuje scénu dalšími figurkami a charaktery, takže není tak docela fér, aby se „smrskla“ jen do scénky pro pobavení, i když sám choreograf toto praktikuje a úspěch čísla zaručený je stoprocentně. Klidně bych v kontextu tohoto programu obětovala americkou neoklasiku, která se z hlediska taneční formy nejvíc vymyká celku, kdyby *Through Nana's Eyes* mělo šanci na znovuzrození v celé své šíři právě zde v Ostravě.

To je ale spíš už úděl diváka, který začal sledovat dávno a viděl příliš a propadá se do svých vlastních vzpomínek. Čistá *RADOSTance* je opravdu radostí po stránce sledování kvalitních choreografií interpretovaných na vysoké úrovni. Ostrava roste.

Balet NDM – *Wings of Wax* (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Wings of Wax (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Balet NDM – Šárka (inscenace ČISTÁ RADOSTance, foto Serghei Gherciu)

Heatscape

Choreografie: Justin Peck

Hudba: Bohuslav Martinů

Asistent choreografa: Eric Trope

Nastudování choreografie: Ellen Grocki, Eric Trope

Scéna: Shepard Fairey

Kostýmy: Reid Barthelme & Harriet Jung

Světelný design: Brandon Stirling Baker

Realizace světelného designu: Daniel Tesař

Baletní a taneční repertor: Gianvito Attimonelli, Rodion Zelenkov

Premiéru tančí: První část allegro moderato – duet: Rita Pires a Francesco Fasano; druhá část andante – duet: Gwendolin Nagy a Barnaby Packham; třetí část – trio: Maria Carla Ognisanto, Edgar Navarro a Sachiya Takata. Dále tančí: Eleonora Ancona, Aurora Donadios, Ida Frau, Andrea Diaz, Laura Mareno Gasulla, Diede Schuur, Hugo Fraresso, Simone Giroletti, Martk Griffiths, Patryk Zamojski

Duet z Ptáka Ohniváka

Choreografie: Marco Goecke

Hudba: Igor Stravinskij

Nastudování choreografie: Nicole Kohlmann, Rosario Guerra

Kostýmy: Marco Goecke

Světelný design: Udo Haberland

Realizace světelného designu: Nicole Kohlmann, Ondřej Šesták

Premiérové páry: Shino Sakuraho a Rei Masatomi, Gene Goodman a Guiseppe Iodice

Šárka

Choreografie: Lea Bessoudo Greck

Hudba: Bedřich Smetana

Asistent choreografky: Nadav Gal

Scéna: Pavel Knolle, Lea Bessoudo Greck

Kostýmy: Pavel Knolle

Světelný design: Ondřej Šesták

Premiérové obsazení: Duet Yu Matsumoto, Rei Masatomi, sólo Giuseppe Iodice, dále tančí: Andrea Díaz, Aurora Donadió, Viola Izo, Madalena Judas, Hannah Lukey, Gwendolin nagy, Maria Carla Ognisanto, Natalia Ribalta, Diede Schuur, Elen Šnoblová, Leonardo Baghin, Hugo Fraresso, Simone Giroletti, Mark Griffiths, James McDonell, Edgar Navarro, Solieh Samudio, Nikolas Sotiriou, Patryk Zamojski

Křídla z vosku

Choreografie: Jiří Kylián

Hudba: Heinrich von Biber, John Cage, Philip Glass, Johann Sebastian Bach

Asistent choreografa: Stefan Žeromski

Nastudování choreografie: Nataša Novotná, Stefan Žeromski

Scéna: Michael Simon

Kostýmy: Joke Visser

Světelný design: Michael Simon

Technická supervize: Joost Biegelaar

*Premiérové obsazení: Aurora Donadios, Laura Moreno Gasulla, Yu Matsumoto, Shino Sakurada,
Francesco Fasano, Rei Masatomi, Barnaby Packham, Sachiya Takana*

Sofa

Choreografie: Itzik Galili

Hudba: Tom Waits

Scéna: Janco Van Barneveld

Kostýmy, světelný design: Itzik Galili

Premiérové obsazení: Natalia Adamska, Mark Groffiths, Francesco Fasano

Premiéra 17. 10. 2024, Divadlo Jiřího Myrona